

OP NAAR EEN TOEKOMSTBESTENDIG SCHOOLGEBOUW

Daar komt de moestuin!

Renoveren, bouwen & inrichten

Corona heeft niet alleen de manier van werken in het onderwijs veranderd, maar ook onze kijk op een gezond schoolgebouw. Wat betekent dit als je een nieuwe school laat neerzetten of gaat renoveren? Daarnaast staat ook het thema duurzaamheid inmiddels bij veel scholen hoog op de agenda. Hoe maak je gebouw en inrichting toekomstbestendig, met oog voor natuur en milieu? Twee experts van de AVS Academie helpen je op weg.

TEKST LARISSA PANS FOTOGRAFIE AVS EN EROMESMARKO

“De school is niet alleen maar een omhulsel, waar toevallig ook les wordt gegeven. Ik zeg altijd: de ouders zijn de eerste pedagoog, de leraren de tweede pedagoog en het schoolgebouw de derde pedagoog. Of leerlingen zich prettig voelen in het klaslokaal en het binnenklimaat goed is, heeft invloed op hun leervermogen.” Aan het woord is Erica Harreman, die als trainer verbonden is aan de leergang *Regisseur Onderwijs en Gebouw* van de AVS Academie.

Het belang van een gezond schoolgebouw is sinds de coronacrisis een maatschappelijk gegeven geworden. “Veel vragen gaan over wanneer een ventilatierooster open of dicht moet. Wat is het voordeel van kiepramen? Hoe maak je goed gebruik van voorzieningen, zoals CO2-meters?” geeft Ferdie van de Winkel van Stichting Het Beheercollectief Scholen aan. Hij verzorgt samen met Harreman de leergang *Regisseur Onderwijs en Gebouw*.

Het blijft een lastig punt, zeggen beiden, om je als schoolleider met vastgoed bezig te houden en om opdrachtgever voor een renovatie of nieuwbouw te zijn. “Dat leer je niet op de pabo”, vat Van de Winkel samen. Het vraagt om andere vaardigheden, vult Harreman aan. “Veel schoolleiders zijn onzeker. Wat niet gek is,

Erica Harreman is trainer van de leergang 'Regisseur Onderwijs en Gebouw' bij de AVS Academie.

want het bouwproces is toch iets heel anders dan het onderwijsproces. Veel van hen hebben nog nooit een school gebouwd of verbouwd. Wij nodigen experts uit, zoals architecten en juristen, die de verschillende facetten van het bouwproces belichten.”

Leerlingen krijgen vrijheid in de keuze voor leer- en werkplek bij Campus aan de Lanen (Foto Eromesmarko).

Er zijn nogal wat vragen die schoolleiders graag beantwoord willen zien. Van de Winkel: “Hoe ga je bijvoorbeeld om met stijgende kosten en sta je tegelijkertijd voor je eigen onderwijskundige visie op het gebouw? Leiderschap betekent in dit geval dat je jouw visie op het nieuwe of gerenoveerde gebouw verdedigt tegenover het schoolbestuur en de gemeente. Wij geven schoolleiders de argumenten in handen, zodat ze zich niet laten overbluffen.”

Renoveren of bouwen? Dat leer je niet op de pabo.

GEBOUW VAN DE TOEKOMST

Wat is een veel gemaakte fout als schoolleiders met het schoolgebouw aan de slag gaan? “We moeten ze soms prikkelen om uit hun comfortzone te komen, anders wordt het schoolgebouw weer heel traditioneel”, stelt Harreman. “Maar je bouwt een school voor de toekomst. Het is voor de kinderen van nu en hún kinderen. Onze deelnemers lopen een dagje mee met een architect die met een toekomstgerichte blik bouwt of ze gaan naar een bedrijf dat met duurzame materialen werkt. Dat is voor veel schoolleiders een eyeopener. Ineens ontdekken ze wat er allemaal kan.”

Die toekomst wordt steeds meer digitaal bepaald. Was er lang, lang geleden niet meer dan een telraam, dat een opvolger kreeg in de vorm van een rekenmachine: tegenwoordig heeft praktisch elke leerling zijn eigen *device*, ook op de basisschool. Dat maakt

dat er andere eisen gesteld worden aan het schoolgebouw en de inrichting daarvan. Want die dure laptops moeten wel goed opgeborgen kunnen worden en de infrastructuur moet technisch (voldoende stopcontacten, goede wifi) op orde zijn, wil iedereen goed kunnen werken.

DUURZAAM IS DUUR

Wat de school van de toekomst vooral kenmerkt, zegt Harreman, is dat het een multifunctioneel gebouw is waar de binnen- en buitenruimte met elkaar in balans zijn. “Een gebouw waarin nul- tot veertienjarigen leven, kinderopvang zit, maatschappelijke zorg een plek heeft en er leefruimtes en groene schoolpleinen zijn met tunnels en hoekjes.” Van de Winkel: “In dat gebouw heeft de kinderopvang hetzelfde pedagogische concept als de school. Veel scholen zijn al bezig om zich om te vormen tot een Integraal Kind

VENTILATIETIP VAN FERDIE

Het Kenniscentrum Ruimte-OK biedt scholen landelijke ventilatieondersteuning. Raadpleeg de helpdesk of download informatie met tips, adviezen en uitleg over de verantwoordelijkheid en bekostiging van ventilatie. Je kunt ook gebruikmaken van hulp op locatie en procesondersteuning. Kijk op: ruimte-ok.nl/ventilatie.

Ferdie Winkel (Het Beheercollectief Scholen) is trainer van de leergang 'Regisseur Onderwijs en Gebouw' bij de AVS Academie.

Mede door het juiste gebruik van kleuren ontstaat er een frisse en fijne sfeer bij CBS De Sleutel (Foto Eromesmarko).

Centrum. Daarnaast beseffen scholen steeds vaker dat je het schoolplein ook als een klaslokaal kunt zien. Dat zou een ruimte moeten zijn waar kinderen hun energie kwijt kunnen, waar ze rekenspelletjes doen en waar ze betrokken worden bij het groen op het plein.”

De bouwtechnische mogelijkheden om het schoolgebouw van je dromen te maken zijn vaak legio, mits je maar genoeg budget meebrengt. Harreman: “Groen in de school (planten) en veel glas, noemen schoolleiders vaak als ze hun gedroomde schoolgebouw voor zich zien. Er is veel vraag naar zonnepanelen, interesse in binnentuinen, een atrium met planten of een groen speelplein met moestuintjes.” Maar aan dat ideaalplaatje zijn vaak flinke kosten verbonden. De trend van nu is om vooral duurzaam te bouwen met oog voor natuur, milieu en gezondheid. Ook daaraan hangt een prijskaartje. “Duurzaam is op de korte termijn duur”, vat Harreman samen, om haar opmerking daarna in perspectief te plaatsen. “Je moet rekenen dat je minstens veertig jaar met een schoolgebouw moet doen, dan vallen de kosten per jaar weer mee. Schoolleiders met bouw- of renovatieplannen moeten echter reëel zijn. Het budget is meestal niet toereikend om alle mooie plannen te realiseren.”

KAASSCHAAFMETHODE

Vanwege factoren als de oorlog in Oekraïne en de inflatie worden transport- en materiaalkosten duurder. Van de Winkel is bang dat deze verwachte kostenstijgingen scholen met bouwplannen parten gaan spelen. “Er zijn een paar mogelijkheden: of de ver-

bouwing wordt uitgesteld, of er wordt bezuinigd op het plan of de gemeente of het schoolbestuur gaat bijplussen. De kans dat

dit laatste gebeurt, acht ik niet zo groot.”

Hoe ga je het best om met een beperkt budget? “Durf stevige keuzes te maken. Het werkt niet om overal maar een beetje vanaf te halen. Door die kaasschaafmethode wordt het eindresultaat het nét niet. Weet wat je cruciaal vindt, stel dat voorop en bedenk: wat nu niet kan, kan wellicht op termijn wel.”

Door die kaasschaafmethode wordt het eindresultaat het nét niet.

MELD JE AAN!

De regie pakken tijdens een (ver)bouwproces en ervoor zorgen dat jouw visie vertaald wordt naar de stenen van de school? Start begin 2023 met de leergang *Regisseur Onderwijs en Gebouw* aan de AVS Academie. De leergang heeft een herregistratiewaarde van 100 punten voor het Schoolleidersregister PO.

💡 Verenig kennis en kracht! Kom samen met een medewerker van het bestuursbureau die zich met huisvesting bezighoudt.

Meer info/aanmelden: avs.nl/academie/rog

Dit artikel is in aangepaste vorm overgenomen uit Kader, hét vakblad van de AVS voor leidinggevend en in het funderend onderwijs. (Jaargang 29, nr. 9, mei 2022)